

Tűzifa árkérdése

1939. év tavaszán

VÉSSEI FERENCZ

okl. erdőmérnök,

a Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Rt.

vezérigazgatója

1939.

URBÁNYI ISTVÁN KÖNYVNYOMDA, BUDAPEST

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2020

Tűzifa árkérdése

1939. év tavaszán

VÉSSEI FERENCZ

okl. erdőmérnök,
a Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Rt.
vezérigazgatója

Országos Erdészeti Egyesület
Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár

Leltári szám:

34 38 / 2015.

Csoport szám:

T

Raktári jelzet:

S. III. IV.

1939.

URBÁNYI ISTVÁN KÖNYVNYOMDA, BUDAPEST

Az utóbbi években úgyszólván napirenddé váltak a tűzifakérdéssel foglalkozó sajtóközlemények. Egyes napilapok szinte állandó rovatává vált annak hangoztatása, hogy a tűzifaárak indokolatlanul magasak és aszerint, hogy a közvélemény melyik árnyalatának akartak kedvezni, vagy az erdőgazdaságot, vagy pedig a fa-kereskedelmet tették felelőssé.

A tűzifának, mint egyrészt egyik legfontosabb közszükségleti cikknek, másrészt külkereskedelmi mérlegünk veszteséges tételének árkérdése az előző kormányokat is erősen foglalkoztatta.

Legkülönbözőbb indokolások alapján a külföldi tűzifa behozatali monopoliámatól, a tűzifaárak maximálásáig egész sorozata jelent meg a forgalmat szabályozó hatósági intézkedéseknek.

A Felvidék egy részének, majd Kárpátaljának visszacsatolása alkalmából még fokozottabban került napirendre a tűzifa árkérdése.

Ismételten jelentek meg oly közlemények, hogy a tűzifa egységára azért lehetett túl magas, mert részben külföldi fára voltunk utalva és így a hazai termelésnek és kereskedelemnek módjában volt az árakat felhajtani.

Az enyhébb bírálat a hazai tűzifa árának a világparitásbar magas tűzifaárakhoz való igazodásában kereste annak magyarázatát, hogy az árak a békeparitás fölé emelkedtek.

Mindkét oldal megegyezett azonban abban a végső következtetésben, hogy a Felvidék egy részének, sőt Kárpátaljának visszacsatolása miatt megszorodott erdőállományunk mellett azonban az eddigi és jelenlegi tűzifaáraknak erősen kell csökkeniök.

Tagadhatatlan, hogy a trianoni Magyarország mintegy kétmillió kat. hold erdőterülete közel másfélmillió kat. holddal megnövekedett. Tagadhatatlan a hazai erdők gyarodásának eredményeként az az öröndetes tény is, hogy míg eddig részben a külföldi tűzifára voltunk utalva, ezután a teljes önellátás lehetőségére van reményünk.

Mert pedig a tűzifa forgalmi értékének túlnyomó hányadát a regieköltségek képezik, előállott az az öröndetes körülmény, hogy a tűzifafogyasztás már nem kényszerül arra, hogy a külföldi tűzifa behozatalával tulajdonképpen igen nagy értékű és gazdasági jelentőségű munkaalkalomexportot folytasson.

Teljesen téves és a legjobb esetben a tárgyi ismeretek hiányá-

nak tudható be azonban az az elgondolás, hogy most már erős visszaesésnek kell beállania a belföldi tűzifa egységárában.

Igaz ugyan, hogy mint minden árunak, úgy a tűzifának értékét is a kereslet és kínálat természetszerű törvényén túlmenően mesterséges módon is lehet felfokozni vagy csökkenteni. Az ily mesterséges árszabályozás útján való árcsökkentés azonban a köz szempontjából csak az esetben jogosult, ha az illető közszükségleti cikk egységárát kartelek, vagy hasonló mesterséges árfelhajtó tényezők okozzák. Minden oly kényszerintézkedés azonban, amely egyes termékek árainak egyrészt az önköltség, másrészt a tisztas polgári haszonból adódó reális érték alá való szorítására irányul, népszerű lehet az informálatlan közvélemény előtt, de természetesen az illető termelési ág tönkretételét kell eredményeznie, ami viszont nemzetgazdasági szempontból közömbös nem lehet, de még-kevésbé volna indokoltnak nevezhető.

Akár hatalmi szóval, vagy hasonló mesterséges intézkedésekkel rá lehet a termelőt, vagy a kereskedelmet kényszeríteni arra, hogy a már előállított árucikket, vagy beszerzett készletét veszteséggel hozza forgalomba.

Ily pillanatnyi siker, — ha ugyan a köz érdekéből is annak nevezhető, — különösen elérhető a romlandó árunál, így a már kitermelt tűzifakészleteknél is.

De semmiesetre sem annimálhatja az erdőgazdaságot arra, hogy nyilvánvalóan veszteséges termeléseket folytasson, még-kevésbé eredményezheti oly erdőtelepítések előmozdítását, melyek rentabilitás szempontjából már előre is halálra lennének ítélve. Épp úgy nem serkentheti a kereskedelmet arra, hogy beszerzett áruját önköltségi áron, sőt azon alul hozza forgalomba és így előrelátott veszteséges ügyletekbe bocsátkozzék.

Sajnos, a tévesen informált közvélemény felvilágosításának érdekéből eddig édes-kevés, úgyszólván semmi sem történt.

Nemcsak szorosan vett erdőgazdasági, fakereskedői, hanem nemzetgazdasági érdekekből is félt azonban, hogy a most már félig-meddig tévhitben lévő közvélemény keretein túl is szinte követelményévé válnak: az állítólagos túlzott tűzifaárak visszaszorítása, a fogyasztók megmentése és hasonló, legalább is a tűzifa-kérdés esetében túlzott jelszavak.

Ezért szinte kényszerítve érezzük magunkat, hogy úgy az erre illetékesek, sőt maga a közvélemény előtt is részletes adatok felsorolásával megcáfoljuk azt a tévhitet, mintha a jelenlegi tűzifaárak az adott helyzetnek nem törvényszerű okai, hanem bármely önérdek folyamányai lennének.

AZ ERDŐGAZDASÁG KÖLTSÉGEI:

Az ország különböző vidékein fekvő erdőgazdaságok üzemi költségeit kellett elsősorban számbavennünk. Bár az erdők fekvése, a faállományok változatai, a helyi gazdasági viszonyok és igen sok más tényező különfélesége minden egyes erdőgazdaságnál más és más üzemi költségeket, s ezek arányában változó gazdasági jövedelmezőségeket eredményeznek, — mégis az egyes ország-részek, valamint utóbbiak átlagai megcáfollhatatlan bizonyosságai az erdők általános gazdasági helyzetének.

Alantiakban a tűzifa erdőgazdasági, termelési és egyéb regieköltségeit egy normál ürméterre (100 cm magas, 100 cm széles) vonatkoztatva mutatjuk ki és pedig azért, mert ez az egység legalkalmasabb arra, hogy a tűzifa nagyban, tehát waggontételekben történő forgalombahozatalánál egyrészt az erdőgazdaság waggononkinti, másrészt a kat, holdankinti jövedelmezősége is elvitathatatlan módon megállapítható legyen.

Elsősorban a trianoni csonkaország vidékenkinti erdőgazdaságaiból beszerzett adatok eredményeivel foglalkozunk. Továbbiakban és külön tárgyaljuk a Kárpátalja erdőségeire vonatkozó költségeket.

EGY NORMÁL ÜRMÉTER TŰZIFARA ESŐ KÖLTSÉGEK RÉSZLETEZÉSE:

	Dél- Dunántúl	Felső- p e n g	Észak- kelet	Országos átlagban ő
1. Adók és közterhek	1.15	1.70	1.17	1.31
2. Központi adminisztráció	0.65	0.62	0.36	0.59
3. Erdőhivatali regie	0.91	0.47	0.21	0.66
4. Kegyúri és szociális terhek	0.18	0.25	0.23	0.22
5. Személyzet	0.92	1.39	1.56	1.17
6. Berendezések	0.57	0.32	1.76	0.71
7. Erdősítés	0.37	0.34	0.24	0.34
8. Termelés	1.18	0.86	0.87	1.03
9. Közéltés	1.09	0.45	1.13	0.92
10. Raktározás	0.10	0.01	0.02	0.06
11. Fuvar az állomásra	1.31	1.69	1.96	1.53
12. Vasúti raktár	0.13	0.17	0.08	0.13
13. Biztosítás	0.14	0.10	0.05	0.11
14. Kamat	0.52	0.57	0.58	0.54
15. Waggonrakás	0.24	0.31	0.13	0.24
16. Fázisadó	0.41	0.54	0.40	0.44
17. Utvám, mérleg, fuvarlevél	0.34	0.34	0.34	0.34
Összes regie:	10.21	10.13	11.09	10.34

Külön is megjegyezzük, hogy az átlagkiszámítást az egyes országrészek általuk megvizsgált famennyiségeinek arányosításával eszközöltük.

Egy normál ürméter tűzifa önköltsége tehát országos átlagban ab waggon feladóállomás 10.34 pengő.

Megjegyezzük, hogy egy normálürméter tűzifa átlagos súlya 520 kgr lévén, 10.000 kgrammos normálwaggonba tehát átlag 19.2 normálürméter rakható.

a) JÖVEDELEMSZÁMÍTÁS.

Árelemzés céljából a tűzifa budapesti forgalmát vesszük számításba, egyrészt mert a vasuton szállított tűzifa nagyrésze Budapesten és környékén nyer felhasználást, másrészt szabadforgalom mellett az országos árak is az itteni árak arányában alakulnak.

Vasúti szállítás tekintetében a Budapestre való szállításnál az országos átlagot legalább is megközelítő 80 pengős fuvardíjat vettük számításba.

Alantiakban az I. o. hasábfá budapesti egységárait a 24.300/1937. K. K. M. sz. rendeletben foglalt egységárral vesszük egyenlőnek, amely nagy általánosságban az erdőgazdaságok és nagykereskedők közötti forgalomban ma is gyakorlatban van.

Miután azonban a dorongfák gyakorlatban lévő árai, — a később ismertetett okoknál fogva, — eltérnek az említett és már érvényét is veszített rendeletben foglalva volt áráktól, a dorongfa budapesti egységárát a tényleges forgalmi árakkal kellett számításba vennünk.

A tűzifa eladási árainál 80% I. o. hasáb, 20% I. o. dorongfa termelését és ezen választékarány átlagos értékét vettük irányadóul. Tudatában vagyunk annak, hogy a termelt tűzifa nemcsak I. o. választékú épp úgy, mint ahogyan a dorongfamennyiségbe az értéktelenebb ágfamennyiségeket is beleszámítottuk. Ennek ellenében figyelmen kívül hagytuk azonban az erdőgazdaság esetleges mellékhasználati bevételeit.

Fanemek tekintetében nem foglalkozunk a lágyszárúakkal, melyek nagyobb távolságra való vasúti szállítást meg nem bírják, s melyek a budapesti fogyasztásnak alig 1—2%-át teszik. Ugyancsak nem foglalkozunk az akáccal sem, amely nagy hányadban nem az erdő, hanem a mezőgazdaság terménye, s amelynek értéke a gyertyánfa értékével amúgy is azonos.

A normálürméreteken kimutatott átlagos önköltséget 10 tonna normálwaggonmennyiségekre a 13.125/1934. F. M. sz. rendeletben foglalt ürméterenkénti súlyok alapján számítottuk át.

Az általunk megvizsgált erdőgazdaságok évenkénti és kat. holdankinti összes főhasználati hozadéka átlag 2.35 ürmétert, előhasz-

nálati hozadéka 0.46 ürmétert: az évenkénti összes átlagos fahozadék tehát 2.81 ürmétert eredményezett.

Szükségesnek tartjuk külön is hangsúlyozni, hogy az általunk megvizsgált erdők kivétel nélkül jól konzervált oly gazdaságok, amelyek az országos átlagot tetemesen felülhaladó fahozadékot szolgáltatnak. Ennek arányában fahozadékuk is aránytalanul magasabb a hazai erdők átlagos jövedelmezőségénél.

Miután pedig jelenleg kizárólag a tűzifaárkérdést vizsgáljuk, az összes hozadékot, mint tűzifaválasztékot kellett számításba vennünk.

Figyelmen kívül kellett hagynunk az árelemzés szempontjából azt, hogy földrajzi fekvésük arányában egyes erdőgazdaságok, fatermelésük bizonyos hányadát, helyi felhasználás vagy a budapesti relációnál kedvezőbb fuvarparitású helyeken képesek elhelyezni. Ily előnyös adottság esetében természetesen a jövedelmezőség is kedvezőbb azoknál az erdőgazdaságokénál, amelyek tűzifájuk teljes mennyiségét magas vasúti fuvardíj mellett Budapesten, vagy még ennél kedvezőtlenebb relációban is kénytelenek forgalomba hozni.

Nem tehetük külön kalkuláció tárgyává azt sem, hogy egyes erdőgazdaságok jövedelmezősége a Budapestről általunk számításba vett 80.— pengős vasúti fuvarparitással szembeni hátrányosabb vagy előnyösebb fekvésük arányában az országos átlagnál kedvezőtlenebb vagy magasabb. A kedvezőbb földrajzi fekvés arányában nagyobb gazdasági értékű erdőktől a nagyobb jövedelmezőség jogosságát elvitatni szerintünk ép úgy nem lehet, mint ahogyan minden ingatlan, sőt üzem forgalmi értékére is elsősorban annak fekvése van befolyással. A kedvezőbb földrajzi fekvéssel együtt jár azonban a magasabb munkabér is úgy, hogy a vasúti fuvarparitás előnyét amúgy sem lehet, mint abszolút jövedelem-többletet számításba venni.

Árelemzés.

Egy normál waggon (10 tonna) tűzifa eladási ára termelő és nagykereskedők közötti forgalomban ab waggon Budapest.

	Bükk	Gyertyán	Cser	Tölgy, kőris	Egyéb kemény
	p	e	n	g	ő
I. oszt. hasábfa	360	338	314	314	300
I. oszt. dorongfa	330	310	290	290	280
Eladási átlagár (80% hasáb, 20% dorong)	354	332	309	309	296
Önköltség:	209	209	190	201	201
Vasúti fuvar és budapesti kövezetvám	85	85	85	85	85
Költségek összesen:	294	294	275	286	286
Jövedelem 10 tonnánként	60	38	34	23	10
1 normál ürméterre eső jövedelem	2.97	1.88	1.85	1.19	0.52
Fanemek százalékos aránya	15	5	40	35	5

1 normálürméter átlagos netto jövedelme 1.72 pengő.

A kat. holdankinti átlagos 2.81 ürméter fahozadék 1.72 pengős értéke szerint egy kat. hold erdő évenkénti netto jövedelme:

Bükk fanemnél	8.35 P
Gyertyán „	5.28 „
Cser „	5.20 „
Tölgy „	3.34 „
Egyéb kemény fanemnél	1.46 „

Átlag 4.83 P.

Az általunk számbavett erdők egy kat. holdjára eső kataszteri tiszta jövedelme 2.48 aranykoronában volt előírva. Nem vitatható azonban, hogy a mai adók és közterhek többszörösét tesz ki annak, mint amennyit a boldog békevilágban, amidőn a kataszteri tiszta jövedelem, hogy úgy mondjuk, tényleg csengő aranyban előíratott, — fizetni kellett.

Már egyedül ez a körülmény is igazolja, hogy az erdők jelenlegi jövedelme és annak alapját képező eddigi tűzifaár pengőértékben nemcsak hogy nem méltánytalan, hanem alacsonyabb a békebeli nettójövedelemnél.

b) FORGALMI ÉRTÉK.

Ugyanezt igazolja, ha az erdők forgalmi értékét viszonyítjuk a jövedelmezőség alapján mutatkozó tőkeértékhez.

A holdankinti 4.83 pengő jövedelem 3°/_o-os kamatozás alapján kat. holdankint 161 P tőkeértéknek felel meg.

Köztudomású, hogy a trianoni csonkaország területén nincs egyetlen olyan erdőgazdaság sem, amelynek forgalmi értéke, — állandó és tartamos holdankinti 2.81 ürméter fahozadékszolgáltatás mellett, — a kat. holdankinti 161 P-t tetemesen felül nem haladná.

Talán szükségtelen annak külön igazolása, hogyha valamely vagyontárgy, illetve üzem forgalmi értéke magasabb, mint a jövedelmezőség, úgy a jövedelem túlzott, vagy öncélú nem lehet.

Fentiekben azonban a már állandó hozadékot szolgáltató, de korábban nagyobb befektetéseket igényelt erdő jövedelmezőségével foglalkoztunk.

c) BEFEKTETÉSI ÉRTÉK.

Hogy azonban az a kérdés, hogy a jelenlegi tűzifaárak és ezeken keresztül az erdő jövedelme méltányos, vagy túlhajtott, minden kétséget kizárólag elbírálnak legyen, számításba kell vennünk az erdőgazdaság befektetési értékét és annak a jelenlegi tűzifaárak alapján miként való jövedelmezőségét is.

Bármely üzem, legyen az ipari vagy őstermelő, csak akkor lehet rentábilis, ha a befektetett tőke az üzem biztonságával arányban álló kamatozást nyújt.

Bár a birtokos ha hitelre szorul, 6—8°/_o-os tőkét kénytelen igénybevenni, mégis csupán 3°/_o-os kamatozást veszünk számításba. Sőt külön is szemléltetjük azt az eshetőséget is, amit a legminimálisabbnak mondható 2°/_o-os kamatozás nyújtana.

Hogy pedig összehasonlításunk reális legyen, úgy a tűzifa egységárai, valamint a regieköltségek tekintetében a már előbb ismertetett és jelenleg gyakorlatban lévő adatokat vettük számításba.

Fatömeghozadék tekintetében azonban az általunk megvizsgált erdők vágatási korban való fahozadékát meghaladó fatömeg hozadékot szolgáltató teljes sűrűségű és közepes termőhelyi osztályon, 100 éves vágásforduló mellett várható hozadékot veszünk szemléltetésünk alapjául.

Az ily erdő főhasználati fatömege kat. holdankint 227 tömörköbméter, ami 350 ürméternek felel meg.

Előhasználati fatömeg a főhasználati fatömeg 16°/_o-a, ami viszont 51 ürmétert képvisel.

Nem óhajtjuk a kiszámítás terjedelmes részleteit ideiktatni,

amelyet azonban az illetékes tényezők esetleges kívánságára készséggel bocsátunk rendelkezésre.

Ha az erdőtalaj legminimálisabb értékét, valamint az erdőtelepítés költségét, nemkülönbén az évenként felmerülő és ismétlődő kiadásokat időközi kamataikkal a vágatási korig tőkésítjük, — másrészt pedig ugyanezt tesszük a vágatási kor előtt befolyó előhasználati netto jövedelmekkel, s hozzáadjuk a vágatási korban előálló főhasználati fatömeg utáni netto jövedelmet: mindezeket a telepítés idejére visszaszámítva kamattalanítjuk, a következő eredményt nyerjük:

	3%-os	2%-os
	kamatozás mellett	
	p e n g ö	
A kiadások mai értéke	457	552
A bevételek mai értéke	169	411
A beruházás vesztesége	288	141

Nyilvánvaló tehát, hogy a jelenlegi regieköltségek mellett a kizárólag tűzifát szolgáltató 80—100 éves fordulóval kezelt szál-erdőgazdaság mindaddig, amíg az erdő állandó évenkénti főhasználati hozadékot nem nyújt, még a legminimálisabb kamatozást sem biztosítja.

Nem vonatkoztatjuk ezt az alföldi erdőtelepítések rentabilitására, ahol egyrészt alacsony vágásforduló, értékes szerfaválasztékok, s a tűzifának aránytalanul magas és vasúti szállítás terheit nem viselő értéke mellett az erdőtelepítés jövedelme felülmúlja a talaj eredeti jövedelmezőségét .

Természetes azonban az alföldfásítási akció ezen sikerei az országos tűzifaár, még kevésbé az ország többi erdőségeinek jövedelmezősége szempontjából mint számítási tényező figyelembe nem vehető.

Úgy véljük, hogy a fentiekben tárgyalt a) jövedelemszámítási, b) forgalmi, végül c) befektetési érték, tehát mindhárom számítási mód megecáfolhatatlan bizonyítéka annak, hogy amennyiben a tűzifa ára relatív értelemben magasnak lenne nevezhető, ennek oka semmiesetre sem az erdőgazdaság túlzott jövedelmezőségében, hanem egyéb okokban keresendő.

Szükségesnek tartjuk ezen okokra is rámutatni.

AZ ERDŐGAZDASÁG, MINT MUNKAALKALOM SZOLGÁLTATÁS.

Árelemzésünk szerint 10 tonna átlagos eladási ára ab waggon Budapest 316.25 P, amelyből egy normál ürméterre 16.74 pengő jut, amely összegből:

Adók és közterhek	1.97 P	120/0
Munkadíjak	8.30 „	490/0
Vasúti fuvar és tartozékai	4.75 „	290/0
Erdőgazdasági jövedelem	1.72 „	100/0

Nyomatékosan és külön is hangsúlyozandónak tartjuk, hogy: az erdőgazdaság tiszta jövedelme kevesebb a fizetett adók és közterhek összegénél.

hogy a munkaalkalom szolgáltatás, — beleértve a vasúti szállítást is, — az eladási értéknek 780/0-át teszi;

végül, hogy az erdőgazdasági tiszta jövedelem az eladási érték csupán 100/0-át képezi.

Kevés oly termelvény van, amely után több adót kell fizetni, mint amennyi a jövedelem értéke, nem találunk azonban egyetlen oly árucikket sem, amelynél az eladási érték 290/0-át egyedül a vasúti fuvardíj és tartozékai képeznék. De még megközelítő példa sem található arra, hogy az eladási érték 900/0-a az adók, közterhek és munkaalkalom szolgáltatásokra essen.

Ha tehát a tűzifa mai ára bármely oldalról magasnak tálatnák, a kérdés semmiesetre sem oldható meg akként, hogy az erdőgazdasági termelés tétessék veszteségessé, mert annak jövedelmezősége már amúgy is minimális.

Amennyiben pedig az államháztartás szempontjából az adók és közterhek mérséklése nem lehetséges, és mert az egyéb munkadíjak mérséklése, — a jelenlegi gazdasági viszonyok között, — kilátástalan, a tűzifaár további csökkentése egyedül, de legmértányosabban is az igen magas vasúti fuvardíjak csökkentésével, nemkülönben az út- és kövezetvámok teljes eltörlésével lenne megoldható.

Oly termelési ágnek, amelynél főként munkaalkalom szolgáltatást képező kiadások az érték 900/0-át képezik, tönkretétele, magát a munkaalkalom szolgáltatást tenné lehetetlenné.

Nagyon is megfontolandónak tartjuk ezt akkor, amidőn erdőterületünk közel 3.5 millió kat. holdra növekedett, amelynek fahozadéka holdanként 1.8 tömörköbméter hozadékot számítva, 6.3 millió tömörköbmétert jelent.

Ha ezen összes fahozadékot a munkaalkalom szolgáltatás hozzávetőleges nagyságának szempontjából csupán tűzifaválasztékra számítjuk, úgy 9.7 millió ürméterre eső, s kizárólag szo-

rosan vett erdőgazdasági abszolút munkaalkalomnyújtás gyanánt 77.6 millió pengőt mutathatunk ki.

Nem lehet közömbös az sem, hogy a cca 3.5 millió kat. hold erdőgazdaság adókban és közterhekben még minimális számítás mellett is cca 6.9 millió pengővel járul hozzá az államháztartáshoz.

Mindezekhez járul még az a vasúti fuvardíj, amit termelvényei után mindezekben felül juttat az erdőgazdaság a MÁV-nak és egyéb vasutaknak.

A most felsorolt, s inkább alsó értékkel kimutatott munkaalkalom szolgáltatáson felül, nem hagyható figyelmen kívül a műfatermelésnél mutatkozó munkadíjtöbblet sem.

A köz szempontjából azonban az erdőgazdaság munkaalkalom szolgáltatása még külön fontossággal is bír, mert annak túlnyomó része a téli időnyre, tehát oly időszakra jut, amidőn a falusi lakosságnak más munkaalkalom lehetősége nincs. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy egyes vidékek megélhetési lehetőségét egyedül az erdőgazdasági munkaalkalom biztosítja.

Igen nagyfontosságú ez különösen a visszacsatolt Felvidék egy részének, valamint Kárpátalja úgyszólván egész területének boldogulása szempontjából.

Ezeken a területeken a lakosság túlnyomó részének egyedüli megélhetése és kereseti lehetősége kizárólag az erdőgazdaság! Nemcsak nemzetgazdasági, de egyenesen nemzeti követelmény, hogy ne munkanélküli ellátásra szoruljanak, amit az államháztartás el sem bír, hanem az erdőgazdaság rentabilissá tételével állandó és megfelelő kereseti lehetőséghez juthassanak.

A tűzifaáraknak az erdőgazdaság jövedelmezőségének terhére való leszorításával a belterjes erdőüzemet, tehát nagyobb munkaalkalomszolgáltatást tennénk lehetetlenné.

Még emlékeztünkben van, hogy békeidőben a Kárpátalján kénytelenek voltunk a vágásra érett, sőt túlkoros bükkösöket gyűrűzéssel elpusztítani és az enyészetre bízni, mert ezek kitermelése az akkori tűzifaárak és bőség mellett nem volt rentábilis.

A mostani időkben, amidőn az országnak minden nyersanyagra, s így elsősorban a fára oly nagy szüksége van, amidőn a nép kereseti lehetőségeit még szükségmunkákkal is elő kell segíteni, egyenesen nemzetgazdasági érdekékké vált az erdőgazdaság jövedelmezőségének és ezáltal életképességének biztosítása.

KÁRPÁTALJA TÜZIFAGAZDASÁGA.

Téves a már szinte köztudatba plántált az a hiedelem, mintha Kárpátalja a tűzifa oly tárháza lenne, amelybe egyszerűen csak bele kell nyulni, s ezzel az olcsó tűzifa problémája már is megoldható.

Úgy a budapesti piactól, mint az ország faszegény részeitől való aránytalanul nagy távolság miatti magas vasúti fuvar, a termelési helyeknek a közforgalmi eszközöktől való nagy távolsága, a nehéz terepviszonyok, a szállítási berendezések hiánya már egyedül is aránytalanul magas regieköltségeket jelentenek.

Az úgynevezett olcsó és könnyű termelési helyek Kárpátalján nem léteznek. Az Alföld peremén és a lakottabb főbb völgyekben a cseh kormányzat által politikai okokból engedélyezett, sőt elrendelt, s nagy hányadban más művelési ágra állandóan alkalmatlan erdőirtások nem csak a könnyebben kézhezvehető faállományt tüntették el, hanem az előálló szükségszerű újratelepítés, mint súlyos teherként fog az erdőgazdasági üzemre nehezedni.

Az aránylag könnyebb terepviszonyok melletti, az utak és vasutakhoz közelebb fekvő területek túlnyomó részén a régebbi vágható korú faállományok helyét ma már csak kihasznált vágasterületek és fiatalosok hirdetik.

A nehezebb termelési viszonyok arányában alakulnak a tűzifa-termelés önköltségei is, amelyek ottani átlagban normálürméterenkint következőkben kalkulálódnak:

1. Adók és közterhek	1.10 pengő
2. Központi adminisztráció	0.80 „
3. Erdőhivatali regie	0.70 „
4. Kegyúri és szociális teher	0.20 „
5. Személyzet	1.20 „
6. Berendezések	2,— „
7. Erdősítés	0.40 „
8. Termelés	1.10 „
9. Közelítés	1.80 „
10. Raktározás	0.10 „
11. Tengely- és vasúti fuvar a Máv. fővonalig	2.20 „
12. Vasúti raktározás	0.10 „
13. Biztosítás	0.10 „
14. Kamat	0.60 „
15. Wagonrakás	0.20 „
16. Fázisadó	0.40 „
17. Útvám, mérleg, fuvarlevél	0.34 „
Egy normál wagon tűzifa önköltsége ab Ungva— Taracközi Máv.-vonal	13.34 pengő

ÁRELEMZÉS.

Mert a kárpátaljai tűzifatermelés túlnyomó részben bükkfa-nemű, csupán annak árait vizsgáljuk.

Budapesti paritásban itt is az eddigi gyakorlatban volt termelői árat vesszük alapul:

	Hasáb
1 normálwaggon ára ab Budapest	360 P
Önköltség 20 normálürméter után	267 P
Vasúti fuvar és budapesti kövezetvám	101 „
Költségek összesen:	368 P
Veszteség 10 tonnánként	8 P
1 normálürméterre eső veszteség	0.40 P
1 kat. hold erdő évenkénti vesztesége	1.12 P

Egyszerűbb számítás végett az összes tűzifatermelést I. o. hasábfaválaszték gyanánt számítottuk. Természetes azonban, hogy a dorongfa és II., sőt III. osztályú hasábfá aránytalanul alacsonyabb egységára, sőt magasabb regieköltségei arányában a tényleges veszteség még nagyobb.

Azt a tényt, hogy a 360 pengős termelői budapesti I. o. bükkhasábfá mellett a tisztán tűzifát termelő kárpátaljai erdőgazdaság rentabilis nem lehet, még külön is igazolja az, hogy a cseh kincstár a kizárólag keményfát, tehát főleg bükköt szolgáltató kárpátaljai erdőüzemet a műfatermelés értékét is beleszámítva mégis állandóan veszteséggel zárta.

Rentabilitás szempontjából az ottani erdőgazdaságokban a tűzifa önmagában számba nem jöhet, s csupán a műfatermelés mellett mint oly melléktermék szerepelhet, amelynél az erdőgazdaságot terhelő általános regieköltségeket a műfának kell egyedül viselnie.

Megfelelő értékű műfatermelés hiányában legfeljebb egy-két egészen kivételes esettől eltekintve kizárólag tűzifa termelése feltétlen veszteséget jelent. Ebben találja magyarázatát, hogy a kárpátaljai termeléseknél a tűzifahányadra tőárat még a faállományok tövön való eladásánál sem kalkuláltak.

A jelenlegi 330—340 pengős kárpátaljai bükkhasábfá ára nem jelenti, mint ahogy nem is jelentheti azt, mintha ez az árnívó az ottani erdők jövedelmezőségét tenné lehetővé.

Nem kevésbé fontos az erdőgazdaság rentabilitása a kincstár jövedelme szempontjából sem. Míg a trianoni csonkaország erdőterületéből az erdőkincstár alig 5%-ának volt birtokosa, ma már a hazai erdők cca 22%-a van a kincstár tulajdonában, s így az ország legnagyobb erdőbirtokosává vált. Tekintetbevéve azt, hogy a korábban is tulajdonában volt, s mintaszerűen kezelt és jól kon-

zervált kincstári erdők, valamint a legutóbbi időben birtokába jutott erdők fahozadéka magasabb a hazai erdők átlagos hozadékánál, számításunk szerint a mai ország összes fahozadékából cca 30% esik a közvagyonot képező kincstári erdőségekre.

Nem teszi indokoltá a tűzifa eddigi, s úgy fogyasztói, mint a termelés rentabilitása érdekében kiegyensúlyozott árának csökkentését a kereslet és kínálat aránya sem.

Tűzifafogyasztásunk az utóbbi években az enyhe téli időjárás miatt a minimálisra szorult. Csupán ennek volt köszönhető, hogy a legutóbbi két téli idény alatt, amidőn a készletek úgy a termelőknél, mint a kereskedők telepein a legminimálisabbak voltak, nem állott be oly tűzifahiány, amelyen legfeljebb nyersfa felhasználásával lehetett volna ideig-óráig enyhíteni. Hogy pedig ez fogyasztói szempontból mit jelentett volna, úgy véljük, szükség-telen fejtegetnünk.

Téves az a feltevés, mintha a Felvidék egy részének, valamint Kárpátaljának visszacsatolása most már számottevő tűzifafelesleget jelentene.

Emlékeztetbe kell idéznünk a felvidéki visszacsatolást, amidőn a legkülönbözőbb számadatok alapján oly vélemény alakult ki, hogy máris oly tűzifabőség fog beállani, amely a túlkínálat folytán a túlzottan tartott árakat lerombolni fogja. Már akkor felhívtuk a figyelmet arra, hogy a Felvidék akkor már kijelölt részének visszajutása nem tűzifabőséget, hanem ellenkezően a tűzifával való ellátatlanok számának növekvését jelenti. Ma már számadatok igazolják, hogy a Felvidék visszacsatolt részéről nemcsak hogy számottevő tűzifát nem kaptunk, hanem a csonkaország amúgy is kevés készletéből kellett a Felvidékre szállítanunk.

Tűzifabőségről, sőt nagy tűzifafeleslegről az ország mai határai mellett komoly adatok alapján beszélni nem lehet.

Az a körülmény, hogy Kárpátalján, — annak átvételekor, — oly tetemes tűzifakészletek voltak, amelyek az otani utóbbi zavaros viszonyok miatt megrekedtek, tény. Természetszerű azonban, hogy — különösen az amúgy is legminimálisabb fogyasztású nyári hónapokban — ezen nagyobb készletek kényszerű piacrahozatalának a túlkínálat törvényszerűsége alapján pillanatnyilag áresökkenést kellett eredményeznie.

Rá kell azonban mutatnunk arra is, hogy a kárpátaljai tűzifát a visszacsatolás előtt waggononkint cca 74 pengő vám és illeték terhelte, amitől most, — annak nagyobb hányadával, — mentesült. De korántsem jelenti ez azt, mintha az ottani fatermelés ezután ugyanily nyereséghez vagy előnyhöz jutna.

Figyelembe kell venni, hogy az ottani termelések főleg azokra a vidékekre szorítkoztak, ahonnan a kiszállítás olcsón volt megoldható. Természetes az is, hogy egyszerre nagy területeknek le-

tarolása és szállítása úgy a szállítási berendezések és egyéb költségeknek a minimálisra való leszoríthatóságát tették lehetővé. Nem mellőzhető el az a körülmény sem, hogy az ottani fatermelés és ezzel kapcsolatos munkák oly munkadíjak mellett voltak elvégezhetőek, ami az ottani munkásság legteljesebb nyomorát vonta maga után. A tőlünk elvett erdeinknél nem jött számításba, hogy mibe került az erdőgazdaság korábbi üzeme és annak beruházása, mellékes volt a tőár kérdése is. A magántulajdonban volt erdők jövedelmezősége szempontjából inkább csak a termelési engedélyek kiadása és annak költsége került a tőár helyett kalkulációba.

Ma azonban, amidőn már távolabb fekvő, költségesebb szállítási berendezéseket, magasabb munkabéreket és szállítási költségeket igénylő termeléseket kell folytatni, s amidőn a termeléseknek az okszerű erdőgazdaság keretei közé kell szorulniok, megszűnik az ottani fatermelés öncélúsága, s hatványozott mértékben kell a szociális, valamint az erdő- és nemzetgazdasági, sőt nemzeti érdekeknek előtérbe jutnia. Mindezek arányában emelkedniök kell a regeköltségeknek is.

A TÜZIFA MENNYISÉGE.

Nagyon tévednek azok, akik úgy vélik, hogy mindezek dacára most már akár Kárpátaljáról, akár az ország más részéről úgynevezett alacsony költségekkel lehet fát termelni és szállítani.

Ugyanez áll a mennyiség kérdésre is. Téves következtetést volna le az, hogy mert a múlt évben csak 30.000 waggon külföldi tűzifát hoztunk be, s mert Kárpátaljáról az ottani szükségleteken felül még egyesek hozzáférhetőleg számítása szerint cca 50.000 waggon tűzifára számíthatunk, tűzifatermelésünk cca 20.000 waggonnal fogja meghaladni a szükségletet.

Kétségbevonjuk, hogy Kárpátalja az ottani vegyi és szénító üzemek, valamint saját ellátásának szükségletein felül még 50.000 waggont tudna évenként és különösen tartamosan az anyaországnak juttatni.

De még ez eseben is, mint igen nagy fogyasztási többlet jelentkezik a tűzifában ellátatlan Csallóköz és a visszacsatolt Felvidék úgyszólván túlnyomó része.

Úgy Kárpátalján, mint az egész ország területén okszerű és a tartamosság elvei szerint való erdőgazdaság mellett legalább is normál telű években tűzifatulprodukciónak be nem állhat.

Meg kell azonban szűnniök az anyaország erdőgazdaságainak rendes hozadékán felüli oly termeléseknek, amelyek az ország fátökéjét támadják meg.

Egyenesen nemzetgazdasági érdek követeli a rendkívüli használatok beszüntetését. Nem a néhány évi hozadék egyszerre való

kitermelését kárhóztatjuk, amely különösen szórványos és indokolt esetekben gyakorolva egyrészt számottevő túlkinálatot amúgy sem eredményez, másrészt alig egy-két év alatti csökkentett termeléssel kiegyenlíthető.

Közérdekellenesnek tartjuk azonban az állományátalakítástól a birtokos megmentéséig divatbahozott legkülönfélébb jelszavak címén való azokat a nagymérvű termeléseket, amelyekkel lehet ugyan a birtokost pillanatnyilag nagyobb tőkéhez juttatni, de amelyek az egész környék, sőt az ország tűzifapiacán okoznak a többi erdőgazdaságok vagy birtokostársaik terhére árrombolást.

Sok olyan esetet tudnánk felsorolni, amidőn az ily egyéni érdekű nagy fahasználat nagy vidékek termelési és fuvarozási költségeit fokozták fel a méltányos bérek fölé, amidőn az ezen termelésekből származó, s minden áron elvesztegetett alsóbbrendű faválasztékok miatt, a környéken erdőápolási, áterdőlési, stb. munkálatokat folytatni nem lehetett, mert az ezekből nyerhető választékok még termelőrészt gyanánt is teljesen értéküket veszítették.

Minden vonatkozásban elismerjük és valljuk a magántulajdon sérthetetlenségét. Az egyes erdőgazdaságok azonban az országos fatőkének szerves elemeit képezik, amelyet, — hangsúlyozzuk, — egyéni és pillanatnyi hasznok miatt a közérdek fölé helyezni, s ezzel nemcsak a többi erdőgazdaságoknak, hanem az egész ország erdőgazdaságának kárt okozni nem lehet.

Ma már az ily nagy túltermeléseket azzal, hogy a fára a közellátás szempontjából van nélkülözhetetlen szükség, még mint tettesetős ürüggyel, a laikusok előtt sem lehet indokolni. De semmiféle oly indokolás sem lehet jogos, mely a magánérdeket a közérdekkel szemben helyezi előtérbe.

De amikor a kisebb és sokszor tényleg a legnagyobb szorultságban, vagy tévedésből elkövetett engedély nélküli túlhasználatot az erdészeti hatóságok a közérdek megóvása miatt és nagyon helyesen a legnagyobb szigorral kénytelenek üldözni, már csak szociális szempontból is káros száz és száz holdakra, vagy sok ezer köbméterre terjedő túlhasználatok gyakorlása.

Minden idők egyik legkimagaslóbb, a mai kor legnagyobb magyar erdőgazdája Kaán Károly a háború alatti kényszertermelést az erdészet harakirijének nevezte, amelyet bármily keservesen is, de nemzeti érdekből kellett végrehajtani. Az egyéni érdekekből eredő nagy rendkívüli fahasználatokat azonban a közérdeken végrehajtott harakirinek tartjuk.

Ugyanilyen fontos kérdés azonban úgy a behozatali, valamint a kiviteli kontingensek nagyságának a hazai erdőgazdaság, valamint közigazdaság érdekéből való helyes megállapítása.

Tűzifabehozatalra most már szükség egyáltalában nincs.

Hasonló a helyzet azoknál az ipari faválasztékoknál, amelyekben amúgy is belföldi felesleggel rendelkezünk.

FAKERESKEDELEM.

A tűzifa árkérdésének az erdőgazdaság keretein túlterjedő további fontos tényezője a fakereskedelem.

Alig néhány évtizeddel ezelőtt a kereskedői pálya nálunk nemcsak mellőzött, hanem lenézett foglalkozás volt. Egyes régi kereskedői dinasztikiakon kívül legritkább esetben történt, hogy az ú. n. lateiner osztályból — legalább is alapos képzettség mellett — kereskedő került volna ki.

De sajnos nálunk a kereskedői pályát nem is ismerték. Sokakban még a legutóbbi időkben is élt az a vélelem, hogy a kereskedelem nem közérdekű, hanem egyéni érdekeket szolgáló valami.

Még fülünkben csengenek azok az egyes esetekben jóhiszemű, sok esetben azonban legalább is ismeret hiányából, vagy antagonizmusból eredő szólások: hogy a kereskedők a termelőt és fogyasztót kiuzsorázzák, összeheszléssel mesterségesen lenyomják a termelői árakat, eladásaiuknál kartelszerűen oly árakat kényszerítenek a fogyasztóra, amelyet az el sem bír, de ugyanakkor a kereskedelem illegitim hasznot vág zsebre, stb.

Senki sem tagadhatja, hogy mint minden társadalmi osztályban, minden pályán és foglalkozási ágban akadnak kivetni valók. Egyesek hibái miatt általánosítani, s azt felelőtlenül tenni azonban, hogy enyhén fejezzük ki magunkat, legalább is nem lovagi torna.

De mielőtt a kereskedelmet kritikával, sőt általánosítással jogosulatlan módon illetnénk, illő a kereskedelem fogalmával tisztába jönni.

Akik a kommun után a kereskedői pályára léptek, — már pedig akkor volt ily felbuzdulás, — önmagukon tapasztalhatták azt, hogy ezen a pályán is csak megfelelő képzettséggel, szorgalommal és tudással párosult becsületes munkával lehet boldogulni és megmaradni. Mert a kereskedelem a már említett követelmények mellett még abszolút matematikai pálya is, ahol a kétszerkettő szabálya könyörtelenül érvényesül.

Mint minden jól betöltött foglalkozási ág, így a kereskedelem is a tisztességes munka megbecsülésén alapszik. Ez a munkamegbecsülés tette Angliát és pedig kereskedelme révén a világ legelső államává.

A kereskedelem fogalmából ered, hogy a kereskedőnek árúját a beszerzési értéknél magasabb áron kell eladnia. Az árkülönbözet azonban mindaddig, amíg az a tisztességes polgári haszon korlátai

között mozog, ép úgy nem lehet dehonesztáló, mint az, amidőn kötött pályán dolgozó tisztviselő havonként a fizetését felveszi. Nem lehet a kereskedelemről elvitatni, hogy jövedelme kizárólag egyéni munka ellenértéke.

Mint minden egyéni vállalkozás, úgy a kereskedelem is a munkán felül még személyi kockázattal is jár, ami a kötött pályákon ismeretlen fogalom. Ha a kereskedő néha hozzá is jut a normálisnál nagyobb keresethez, ugyanazt tartalékolnia is kell azokra a gyakori eshetőségekre, amidőn önhibáján kívül érik veszteségek.

Természetes, hogy különbséget kell tenni legális, vagy túlzott kereskedői haszon között. Azok az országok, melyek ép kereskedelmük révén lettek nagyvárosok és hatalmassá, normális időkben a kereskedői hasznot felfelé nemcsak hogy nem korlátozzák, hanem ellenkezően a haszon minimumát teszik követelménnyé. Az ezen aluli forgalmat, amennyiben az komoly gazdasági okokkal nem igazolható, mint tisztességtelen versenyt üldözik.

Csupán tájékozatlanságra vall az a beállítás, hogy a kereskedők összebeszélnek és így nyomják le a termelői árakat. A kereskedelem egyéni foglalkozás, s annak nagyobb haszna elsősorban a nagyobb forgalmon alapszik. Nem lehet kétséges, hogy az egyik kereskedő nem fogja a másikkal az üzleti lehetőséget átengedni csak azért, hogy a másik a termelőtől olcsóbban vásárolhasson.

Ugyanily értékű az is, hogy a kereskedők az árakat leszorítják. A kereskedő nem azon az árun keres többet, amelynek forgalmi értéke alacsony, hanem amelyiké számszerűleg nagyobb. A kereskedői haszon nagysága egyenes függvénye az áruérték nagyságának.

Az álmok világába, vagy még inkább bizonyos közérdekű intézetbe volna való az a kereskedő, vagy bárki más, aki a maga termelvényét, vagy portékáját olcsón akarja eladni; saját szükségletének beszerzésénél pedig öncélnak tekintse, hogy azt drágán vegye.

Részben kereskedői működést is fejt ki az erdőgazdaság is a saját erdei, vagy más raktáraitól kicsinyben történő úgynevezett helyi értékesítés alkalmával.

A helyi szükségletek értékesítésén felül maradó készletek elhelyezésénél a nagykereskedelmet azonban az erdőgazdaság általában nem nélkülözheti. A kereskedő hivatása nagy tételekben megvásárolt fát a távolabbi fogyasztó helyekre eljuttatni, azzal a kisebb kereskedők szükségletét kielégíteni, valamint a közvetlen fogyasztót felkeresni.

De akkor, amidőn a kereskedő néhány száz, vagy ezer waggon tűzifát előre, s egyszerre megvásárol, arra nagyobb előlegeket fizet, vagy azt teljesen előre kiegyenlíti, a fát a fogyasztó helyekre eljuttatja, vállalja az árakban beálló változások kocká-

zatát, vevőjénél történt kihitelezés rizikóját, viseli úgy az előre való fizetés, valamint a további kihitelezés kamatveszteségeit, a minőségi és sok esetben a beszáradási stb. veszteségeket, — résztvesz az adók és közterhek viselésében, alkalmazottai részére való munkaalkalom szolgáltatás mellett az iroda és telephéteken felül tetemes regieköltségeket fizet, — természetes, hogy mindezekért, sőt saját munkájáért is, kellő ellenszolgáltatásra von jogos igénye.

Békeidőben a beszerzési ár 10—15%-a képezte azt az árkülönbözetet, amelyet a tűzifakereskedő elkönnyvelt. Tekintettel a jelenlegi, s állandóan változó piaci és gazdasági helyzettel járó fokozottabb kockázatra, ugyanily haszonkules gyakorlását ma nemcsak legálisnak, de inkább minimálisnak tartjuk.

Az árkülönbözet azonban természetesen nem jelenti még az elért hasznot, nyereséget vagy jövedelmet, mint azt a közvélemény tájékoztatlan része nevezni szokta. Már előbb felsoroltuk a kereskedői tevékenység főbb fázisait, amelyek költségeit a kereskedelemnek az általa elért árkülönbözetből kell viselnie.

Hogy a beszerzési áron felül elért a békebeli ezen árkülönbözet nagysága ma sem kifogásolható, utalunk a Faforgalmi Részvénytársaság alig egy-két év előtti példájára.

Köztudomású, hogy ez a vállalat az Országos Fagazdasági Tanács véleményezése és az akkori kormány jóváhagyásával jutott oly koncesszióhoz, mely részére a belföldi fánál normál wagenonként 20—24 P abszolút biztos árkülönbözetet biztosított.

Nyomatékosan rá kell mutatnunk arra, hogy az ő árkülönbözete nem engedélyezett lehetőség, hanem minden kockázat nélküli biztos felár volt.

Minden más készlettulajdonos, volt az termelő erdőgazdaság vagy kereskedő, tűzifáját csak oly arányban volt jogosult forgalomba hozni, mint amely hányad arányában a Faforgalmi saját fáját a részére engedélyezett felár elérése mellett tényleg eladta.

Hogy közszükségleti cikknél egyedül ily előjog is nemcsak az elhelyezhetés, hanem az áresés, illetve felár kockázatának teljes mentesítését jelenti. szüségtelen bizonyítani. Ehhez járult még a külföldi tűzifa behozatalának abszolút monopóliuma, amely még külön és temes nyereséget juttatott részére.

Nem óhajtjuk itt még részletezni azt a külön hasznot, amelyhez a szállítási igazolványok révén mindezekon felül is jutott.

Csupán azt kívántuk igazolni, hogy akkor, amidőn egy vállalat részére a legutóbbi időben ily abszolút, s minden kockázat nélküli árkülönbözet, s ezen felül még további előnyök nemcsak indokoltaknak találtattak, hanem intézményesen is biztosítottak, ugyanekkor a szabad verseny összes kockázatait vállaló kereske-

delemtől a tűzifa waggononkénti 20—25 pengős brutto felár jogsultsága véleményünk szerint el nem vitatható.

Az általunk nemcsak jogosnak, de szükségszerűnek tartott ezen 20—25 pengős felárat azonban az úgynevezett készpénzüzletekre, tehát oly esetekre értjük, amidőn vevő a vételárat, vagy a lekötéskor előre kiegyenlíti, vagy pedig annak előre le nem fedezett hányadára az eladó elbírálása szerinti biztos fedezetet nyújt.

Véleményünk szerint minden oly esetben, amidőn vevő a teljes vételárat az ügylet megkötésénél azonnal és a szállítás megkezdése előtt ki nem egyenlíti, hitelezési kockázat, kamatvesztés és regietöbblet megtérítése fejében eladónak külön felár van a legjogosabb igénye.

Nem oszthatjuk azt a vélelmet, hogy ily külön felár csak az áru átadásától, tehát a tűzifa leszállításától bizonyos idő elteltével lehet eladónak igénye.

A kihitelezés kockázata ugyanis nem az áru átadása után, hanem eladó részéről abban a pillanatban áll be, amidőn az árut eladja, illetve annak leszállítására kötelezettséget vállal. Ugyanez áll a kamatvesztés és a regieköltségekre is.

Anélkül, hogy az adósért kezesség nem vállaltatnék, a kihitelezést az eladóra kötelezővé tenni épúgy a hitelélet teljes lehetlenné tételét jelentené, mint ahogyan a kitelt nyújtó szuverén jogának kell lennie annak, hogy vevőjének mily feltételekkel hajlandó hitelt nyújtani. Természetesen mindaddig, amíg az általa kihitelezésért megkívánt és felszámított ellenérték az uzsora jellegét nem ölti magára.

Tekintettel a kihitelezési idő tartamára 2—3⁰/₀-os hitelezési felár felszámítását nemcsak megengedhetőnek, de a legteljesebben jogosnak tartjuk, — mint ahogyan az áru értékének hitelezés alapján való megszabásánál 2—3⁰/₀-os cassa scóntó elengedése már évtizedek óta úgy külföldön, mint nálunk is gyakorlatban van.

A kihitelezés méltányos és az üzletfelek közös egyetértésével megállapított nagyságának jogszerűségét külön is fontosnak tartjuk a kisebb tőkével rendelkező, valamint kezdő kereskedők szociális érdekéből is, akik hitel igénybevétele nélkül pályájukat meg-alapozni és azt folytatni képtelenek.

Ugyanez áll a fogyasztók érdekében is, kik kisebb tőke esetén képtelenek egész évi tűzifaszükségletüket — különösen a nyári-őszi hónapokban, amidőn a tűzifa a legolcsóbb — hitelnyújtás nélkül egyszerre beszerezni és biztosítani.

A hiteléletet tehát közgazdasági, sőt fogyasztói érdekekből sem kívánatos a kereskedelmi étellel és a hitel fogalmával elientétes egyoldalú szabályokkal megnehezíteni, még kevésbé lehetlenné

tenni; hanem ellenkezően, azt kereskedelempolitikai és szociális okokból is bővíteni és támogatni kell.

A TŰZIFA ÁRA WAGGONTÉTELEKBEN.

A már előbbieken megjelölt okoknál fogva a budapesti árakkal foglalkozunk, amely a most elmúlt téli kampányban a következőképen alakult:

	I. oszt. hasáb	Hasított dorong	I. oszt. dorong
Bükk	375—380	355—360	330—340
Gyertyán	350—355	335—340	320—325
Cser-tölgy	330—335	315—320	300—305
Kőris	335—340	315—320	285—290
Juhar, jávor	320—325	300—305	285—290
Szil	315—320	300—305	285—290
Akác	350—355	335—340	320—325
Eger	315—320	300—305	285—290
Hárs	300—310	—	—
Fenyő	350—360	—	—
Egyéb kemény	315—320	300—305	285—290

Egyrészt az erdőgazdaság szükségszerű jövedelmezősége, másrészt a kereskedői felár szempontjából is az ilymódon kialakult ezen árakat a már fentiekben igazolt okoknál fogva nemcsak méltányosnak, de a jelenlegi költségek mellett a legteljesebb mértékben jogosnak tartjuk.

A szabad forgalomban ekként kialakult faárak a bükk, gyertyán, akác, cser, tölgy és egyéb kemény I. oszt. hasáb és a hasított dorong tűzifánál nagyjából az előző évi idényben érvényben volt maximális árak arányában alakultak ki, amely legmagasabb árak a múltban termelők és kereskedők közötti forgalomban érvényesültek.

Nem alkalmazkodott, de nem is simulhatott azonban az ár-kialakulás a kőris, juhar, cseresznye, hárs és egyéb speciális fanemeknél, valamint általában a dorong tűzifa korábbi egységáraihoz.

Köztudomású, hogy az érvényét veszített faár maximáló rendeletben foglalt egységárak a Faforgalmi Rt. átvételi egységárainak voltak egyszerű kópiái. Már pedig a most említett átvételi árak úgy a termelő erdőgazdaságok, mint a fogyasztók szempontjából legalább is tévesen voltak megállapítva.

A kőris, juhar és jávor fanemeket a fogyasztók a bükk tűzifával elkeverve akár tudatosan vagy öntudatlanul épúgy szívesen vették, mint a tisztán bükk tűzifát. Ezeket a fanemeket a gőzfa-

vágók a legtöbb esetben hozzá is keverték a bükkhöz, s ezért a szabadforgalom idején is magasabb áron vásárolták mint a cser, vagy különösen az ú. n. egyéb kemény tűzifát. Ezeknek a fanemeknek magasabb egységárát még külön is indokolta az, hogy az I. oszt. hasáb tűzifának számottevő hányada kiválogatás mellett alsóbbrendű ipari célokra is felhasználást nyer. Ugyanez áll a hárshasábfánál is.

Még kevésbé alkalmazkodhatott a forgalom a dorongtűzifára hatóságilag megállapított árakhoz, melynek különbözete a hasábfával szemben büknél 37.— P, gyertyánál 30.—, cser-tölgy-kőrisnél 42.— P, egyéb kemény fánál 38.— P, fenyőnél 49 pengőben volt megállapítva.

A hasáb- és dorongfa árai közötti ily nagy árkülönbszet elentétben állt a kereskedelemben évtizedek folyamán kialakult 15—25 pengős gyakorlattal.

A szabad verseny az árakat általában a kereslet, felhasználhatóság, tényleges érték és ezeknek egymáshoz való viszonya alapján alakítja. Ez érvényesült a dorongtűzifa árainál az ármegállapítást megelőző időkben is. A legnagyobb árkülönbszet a bükk és gyertyán fanemeknél alakult ki, ami a gyors befülledésben nyerte jogos indokolását. Legkisebb árkülönbszet a cser-tölgy, s hasonló, a befülledés veszélyét úgyszólván alig ismerő fanemeknél érvényesült. Ezzel szemben a reális értékkel ellenkezően a mesterséges ármegállapításnál ép fordítva a legkisebb árkülönbszet a büknél, a legnagyobb cser-tölgynél szabott meg.

Tekintettel arra, hogy a csonkaország termelésének több mint 80%-át a nem bükk és gyertyán fanemek képezték, ezen többi fanemek dorongfáinak aránytalanul alacsonyabban történt ármegszabása az erdőgazdaságra nem volt előnyösnek minősíthető.

A dorongfák árának a tényleges értéknél alacsonyabban való mesterséges leszorítása a fogyasztók érdekével sem volt összhangban.

A fa tűzereje egyenlő szárazsági állapot mellett általában a fajsúllyal áll egyenes arányban. A fiatalabb állományok hasonlóképen a fiatalabb ágfarszek, valamint a fa sudara tehát azok, melyekből a dorongfa kikerül, sűrűbb szövetűek, tehát nagyobb fajsúlyúak, mint az öregebb állományok, valamint azok törzsrészei, amelyek általában hasábfa választékot adnak. Ezért sem volt indokolt a relative nagyobb tűzerejű dorongfa árát 37—42 pengővel mesterségesen a hasábfa ára alá szorítani.

Ugyanolyan évjáratú két választék közötti, s a kereskedelemben kialakult 15—25 P-s árkülönbszet volt reális kifejezője annak az értékkülönbszetnek, amely a dorongfa terhére a lassúbb kiszáradás, kevésbé tetszetős aprítottfa külszín miatt adódik.

De mert a gőzfavágók és hasonló faapritó üzemek a legtöbb esetben a hasáb-, valamint dorongfából aprított tűzifát összekeverve hozzák forgalomba úgy, hogy azok származása a gyakorlatban meg sem igen állapítható, a dorongfának túlalacsony árából a fogyasztóknak sem lehetett hasznuk.

Kárát látta azonban az erdőgazdaság, mert az áterdőlés, gyérítés és hasonló erdőápolási munkálatok fokozottabb és pénzügyileg is kedvezőbb gyakorlását nehezítette meg. Már pedig a külföldi tűzifa behozatalának csökkentése érdekében is okszerűbb termelésre volt szükség, amely a fatőkét igénybevevő rendkívüli használatok helyett egyedül az erdőápolási munkálatok rentábilisabbá tételével lett volna megoldható.

Még kevésbé alkalmazkodhatott a szabadforgalom a II. oszt. minőségű tűzifaválasztékoknál a korábban megállapított árakhoz, amely ezen választékot az I. oszt. fa leadóállomási árának 20%-ával tette alacsonyabbá. Még a laikus közönség előtt is kézenfekvő, hogy a vasúti fuvardíj nagyságának semmi köze sem lehet a tűzifa tüzerejéhez, tehát aránylagos értékéhez. Alig hisszük, hogy szakszempontból meg lenne indokolható, hogy az a II. oszt. tűzifa, amely magasabb vagy kisebb vasúti fuvardíjjal szállított, ezek nagysága szerint kevesebb vagy több meletget adna.

A II. oszt. választék az I. oszt. minőségénél inkább csak göcsök, egyenesség és hasonló, s inkább csak tetszetőség tekintetében különbözvén, az árkülönbözet általában 20—25 P között ingadozott. Nem vehette át tehát a gyakorlat úgy a hasábfánál előírt 60—72 pengős, valamint a dorongfánál 65—54 P-s árcsökkenést sem.

A II. oszt. minőségre újból visszatért, illetve kialakult 20—25 pengős árkülönbözet véleményünk szerint minden vonatkozásban indokolt és helyes értékmérő.

ALSÓBBRENDŰ TŰZIFÁK ÁRA.

A Budapest és környékének fogyasztása szempontjából nem foglalkozhattunk a lágylombfákkal általában, valamint a vékonydorong, a botfa és tuskófa választékok egységárával.

Előbbiekben ismertetett árelemzésünk igazolja, hogy 80 pengős és ennél nagyobb vasúti fuvardíj mellett a 286.— P-s termelői árnál olcsóbb érték általában veszteséges erdőgazdasági üzemet jelenti.

A lágylombfa erdőállományok tűzifája legfeljebb olcsó víziszállítás, vagy igen rövid távolságú vasúti szállítás, esetleg közvetlenül tengelyen történő befuvarozás mellett kerülhetett, s jöhet ma is budapesti fogyasztásra.

Némileg más a helyzet a keményfák, vékony dorong, botfa és tuskófa választékainál.

Az ezen választékokra eső és az egy normálürméter tűzifa költségeinek részletezésénél előbbieken 1—7 tételszám alatt felsorolt általános terhek még az esetben sem takaríthatók meg, ha ily választékok vasúti szállítás útján való forgalombahozatalát az erdőgazdaság elmellőzi.

A tűzifa termelésével önként adódó ezen mellékválasztékoknál az ürméterenkint 5.— P-t kitevő általános költségek tehát kényszerűségből figyelmen kívül hagyhatók ugyan, ezzel szemben a termeléstől a fuvarozásig előálló magasabb költségek, valamint az ezen választékok egységére eső aránytalanul drágább vasúti fuvar azt részben ellensúlyozza, sőt sok esetben túl is haladja.

Ily választékonak Budapestre való szállíthatása teljesen problematikus, s kizárólag az egyes adottságoktól függ.

Ez az oka annak, hogy ezeknek a választékoknak budapesti piaci ára legalább hozzávetőleges egyöntetűséggel soha kialakulni nem tudott, sőt mesterségesen sem volt kialakítható.

Ebben leli magyarázatát, hogy ezek a választékok az össz-fogyasztás legfeljebb elenyésző hányadát képezhetik, s közfogyasztás szempontjából még figyelembe sem vehetők.

AZ ÁRSZABÁLYOZÁS KÉRDÉSE.

Amidőn úgy a tűzifatermelés önköltségére, nemkülönben az erdőgazdaság szükségszerű jövedelmezőségére vonatkozó számszerű adatokat összegyűjtöttük és felsoroltuk, minden más mellékkörülménytől eltekintve azt a legnagyobb tárgyilagossággal tettük. Nem egyoldalú termelői, vagy kereskedői érdekeket, hanem a köz érdekét óhajtottuk szolgálni. Az általunk vázolt helyzetkép természetesen csak az általánosság keretébe szorítkozhatott.

Akik az erdőgazdaság, vagy a fakereskedelem ügyeivel csak hozzávetőlegesen is foglalkoznak, jól tudják, hogy minden egyes adottság tényezője más és más, épp úgy, mint ahogyan minden tűzifának értéke, a fanem, választék, szárazsági állapot, minőség, felhasználási hely stb. szerint, úgyszólván sohasem azonos.

Véleményünk szerint a tűzifa forgalmi árának mesterséges megállapítása oly módon, hogy az úgy az erdőgazdasági, munkaalakomszolgáltatási, kereskedői és fogyasztói érdekeket egyaránt és igazságosan kielégíthesse, fizikailag is lehetetlen.

A mult példája is beigazolta, hogy a hatósági ármegállapítás betartásának ellenőrzése sem volt keresztülvihető.

Ugyancsak lehetetlen minden egyes fogyasztói helyen, s legkülönbözőbb termelési helyekről származó faanyagok árait külön-külön és igazságosan megállapítani. A helyes ármegállapításnak leküzdhetetlen akadálya a munka-, fuvarozási és egyéb regei-költségeknek állandó változása is, ami méltányos alapon való árszabályozás esetén, az egyes fogyasztói helyeken igen rövid időközönként tenné az árrevíziót elkerülhetetlenné. Szükségtelen külön indokolnunk, hogy utóbbi úgy a termelés, mint a kereskedelem realitását és nyugodtságát is lehetetlenné tenné.

Nemcsak szükségtelennek, a különböző gazdasági és a közérdek szempontjából indokolatlannak is tartjuk a tűzifa forgalmának akár szállítási igazolványrendszer, vagy bármely más módon való mesterséges szabályozását még az esetben is, ha az a legteljesebb egyenjogúsággal, s bárki részére való külön előnyök juttatása nélkül gyakoroltatnék.

Ugyancsak nem tartjuk kívánatosnak a közérdek szempontjából a tűzifakereskedelem központosítását, vagy ú. n. megszervezését, bármely formában és indokolással történjen.

A Felvidék egy részének, valamint Kárpátalja visszacsatolásával ma már az önellátás lehetősége állott be, másrészt a közfogyasztásra kerülő tűzifatermelés mintegy 30%-a az állami és egyéb közületek erdőgazdaságainak kezébe került.

Tág tere nyílt az árszabályozásnak a termelés mennyiségi irányítása, s ezáltal a kereslet és kínálat viszonyának szabályozásával.

Ma már egyedül a mult tapasztalatai is gátat vehetnek a kínálat indokolatlan túlhajtásának. Még emlékezetünkben él a hazai munkaalkalomszolgáltatás érdekében életbeléptetett 50 aranykoronás import tűzifavámnak máról holnapra 15 aranykoronára történt csökkentése, a hazai tűzifának Tiszántúlról való kitiltásával a külföldi fának a hazai fogyasztókra való rákényszerítése, az ország fatőkéjét megtámadó nagy rendkívüli fahasználatok korszaka, amelyek a hazai erdőgazdaságot mint munkaalkalomszolgáltatást juttatták nehéz helyzetbe. Még nem ment feledésbe, hogy a közszükségleti cikket képező tűzifa nem akkor volt közforgalmú vasúton szállítható, amidőn a termelőnek útviszonyai azt fizikailag tették lehetővé, hanem alkalmazkodnia kellett ahoz, hogy egy kedvezményezett vállalat saját fáját mily hányadban hozta forgalomba.

Meggyőződésünk, hogy az illetékes fórumok előtt nyilvánvaló, hogy a tűzifaáraknak kellő szinten tartása nem néhány száz erdőgazdaság önös célja, hanem a munkaalkalom és egyéb közszolgáltatás nemzetgazdasági és nemzeti érdeke.

Már pedig a túlkínálatnak a közérdek szempontjából való meg-

akadályozása könnyen keresztülvihető a rendkívüli fahasznalatok, valamint külföldi tűzifa behozatalának a szükséglet arányában való korlátozásával.

Az áraknak a szükséges árnívó fölé való emelkedése ép így korlátozható a többtermelés elősegítésével, a méltánytalanul magas vasúti fuvardíjak mérséklése mellett az út- és kövezetvámok eltörlésével, sőt ha el nem kerülhetők még külföldi fának a minimális mértékben való behozatalával is.

Már az előbbieken hivatkoztunk arra, hogy az elmúlt télen kialakult termelői árak nagyjából a volt maximáló rendeletben foglalt árak arányában igazodtak. Úgy véljük, senki nem vonhatja kétségbe, hogy annak idején a termelő által igényelhető legmagasabb árak megszabásánál a Kormányzat az árképző összes tényezők szigorú mérlegelése alapján járt el.

Köztudomású tény az is, hogy a Kormányzat által 1937. júliusában történt árszabályozás óta a legkisebb munkabérrre vonatkozó rendeletről a családvédelmi rendeletig a szociális kormányrendeletek egész sorozata jelent meg. Nem vitatható az sem, hogy időközben a vasúti fuvardíj felemelése és úgy a termelési, valamint fuvarozási és összes többi regieköltségek emelkedése külön és külön oly terheket rótt a tűzifatermelésre és kereskedelemre, amelyeket egyedül elviselni képtelen.

A regieköltségeknek ezen emelkedése arányában egész természetes és jogos az árak emelkedése is, mert hiszen az említett rendelkezések kiadásakor az illetékes köröknek tudomással kellett birniok arról, hogy azokat egyedül a termelő vagy kereskedőre áthárítani nem lehet.

Még kirívóbb a helyzet a beruházási hozzájárulás tekintetében, amelynek alapja a jövedelmezőség arányában megállapított vagyonérték. Már pedig, ha bármely mesterséges módon a jövedelmezőség lehetősége csorbíttatik, vagy tétetik lehetetlenné, nyilvánvaló, hogy a megállapított hozzájárulási vagyonérték mint alap-tényező, valamint annak járuléka aránylagosan lenne új revízió tárgyává teendő, aránylagosan csökkentendő, vagy törlendő.

Árelemzésünknel Budapesttől 80 pengős vasúti fuvar tettünk számításba. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy ezt csupán az átlagszámítás szemléltetővé tétele miatt tettük. Rá kell azonban külön is mutatnunk arra, hogy a zalai és egyéb hasonló fuvarparitású erdők magasabb fuvardíja arányában a jövedelmezőség is kisebb, sőt ma már a jövedelmezőség lehetőségének határára jutott.

A most elmúlt télen kialakult tűzifaárak legkisebb mesterséges csökkentése is az erdőgazdaság rentabilitását nemcsak hogy veszélyeztetné, hanem a leghatározottabban lehetetlenné tenné.

Szükségesnek tartottuk ezt megemlíteni, mert úgy látjuk, hogy a közvéleményben mesterségesen szított tévhit az ország fatermelését válaszüthöz juttatta. Az egyik út a hazai munkaalkalomszolgáltatás fenntartásához, a külföldi fa kiszorításához, a belföldi termelés és önellátás lehetőségéhez vezet. A másik ellenkező irányba.

Egyedül a kínálat nagyságának a fentiekben előadott eszközökkel s mindenben nemzetgazdasági érdek bölcs és szakszerű mérlegelésével való irányításában látjuk azt a lehetőséget, amely a tűzifa oly árnívójának kialakulását eredményezheti, amely úgy a termelői, kereskedői és fogyasztói érdekeket egyaránt kielégítheti.

Budapest, 1939. június hó.

